

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ, КОНВОЮВАННЯ, ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ

MODEL OF FORMING READINESS OF FUTURE NATIONAL GUARD OFFICERS FOR PERFORMING TASKS IN PUBLIC SAFETY AND ORDER PROTECTION, CONVOYING, EXTRADITION, AND PROTECTING DEFENDANTS

За результатами проведеного дослідження розроблено модель формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України (НГУ) до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в процесі професійної підготовки, складниками якої є такі блоки: методологічно-цільовий (мета, завдання, методологічні підходи), організаційно-змістовий (компоненти готовності, зміст, форми, методи й засоби професійної підготовки) та результативно-оцінний (критерії, показники, рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних та очікуваний результат). Використовуючи складники вивчення та впровадження досвіду визначено педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних: з кадрового забезпечення – комплектування вакантних посад науково-педагогічних та педагогічних працівників відповідної кафедри військовослужбовцями, які проходили службу у військових частинах НГУ з конвоювання, з охорони громадського порядку, або у змішаних; планування проходження їх стажування у військових частинах НГУ; проведення планових бінарних та додаткових занять; з навчально-методичного забезпечення – розроблення нових та оновлення змісту існуючих освітньо-професійних програм, оновлення змісту освітніх компонентів за пропозиціями офіцерів військових частин НГУ; з інформаційного забезпечення – використання навчальної та методичної літератури, сформованої офіцерами військових частин НГУ; формування навчальних фільмів; з матеріально-технічного забезпечення – створення комплексу спеціалізованих приміщень ситуаційного моделювання, навчальних місць.

Ключові слова: охорона громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиція та охорона підсудних, Національна гвардія Укра-

їни, вищий військовий навчальний заклад, майбутні офіцери, курсанти, готовність, модель.

Based on the results of the conducted research, a model for forming the readiness of future officers of the National Guard of Ukraine (NGU) to perform tasks related to public safety and order protection, convoying, extradition, and protecting defendants during professional training has been developed. The components of this model include the following blocks: methodological-target (goals, objectives, methodological approaches), organizational-content (components of readiness, content, forms, methods, and means of professional training), and result-evaluative (criteria, indicators, levels of readiness formation for future NGU officers to perform tasks related to public safety and order protection, convoying, extradition, and protecting defendants, as well as the expected outcome). Using the components of studying and implementing experience, pedagogical conditions for forming the readiness of future NGU officers to perform tasks related to public safety and order protection, convoying, extradition, and protecting defendants have been identified: personnel support – recruitment of scientific and pedagogical staff for the relevant department with military personnel who served in NGU units in convoying, public order protection, or mixed units; planning their internships in NGU units; conducting planned binary and additional classes; educational-methodical support – development of new and updating existing educational-professional programs, updating the content of educational components based on the proposals from NGU unit officers; informational support – use of educational and methodological literature developed by NGU unit officers; production of training films; material and technical support – creation of a complex of specialized situational modeling rooms and training sites.

Key words: public safety and order protection, convoying, extradition and protecting defendants, National Guard of Ukraine, higher military educational institution, future officers, cadets, readiness, model.

УДК 378.14:355.34

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/77.26>

Криворучко В.О.,

начальник курсу № 2 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

Постановка проблеми. В попередніх дослідженнях нами було розкрито практичну проблему – зміни в середовищі діяльності військових частин Національної гвардії України (НГУ) з конвоювання, з охорони громадського порядку та змішаних, які містять у собі підрозділи як і з конвоювання так і з охорони громадського порядку [1; 2; 3]. Відсутність відповідних змін в процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ впливає на їх готовність до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Для вирішення практичної проблеми нами було уточнено сутність і структуру готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Під готовністю майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних запропоновано розуміти полікомпонентну динамічну характеристику курсантів, яка формується шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу й репрезентована

сформованістю мотивації здійснювати цю діяльність на основі професійних цінностей; здатності протистояти стресам; знань та вмінь виконувати службові завдання; рефлексії результатів своєї діяльності. Структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних є сукупністю таких взаємопов'язаних компонентів: психологічного (відображає сформованість мотивації здійснювати службову діяльність, наявність професійних цінностей та здатність протистояти стресам); когнітивного (система загальних та спеціальних знань про особливості виконання службових завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних), діяльнісного (практична готовність до професійних дій, набуття професійного досвіду) рефлексивного (відображає здатність до самооцінювання та рефлексії). Уточнено критерії та показники сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, а саме: психологічний (показники: мотивація здійснювати службову діяльність; професійні цінності; здатність протистояти стресам); когнітивний (показник: знання та вміння виконувати службові завдання), діяльнісний (показники: здатність до професійних дій; набуття професійного досвіду) рефлексивний (показники: здатність до самооцінювання; здатність до рефлексії). Схарактеризовано рівні готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, а саме: високий, середній та низький. Підібрані діагностичні методики оцінювання сформованості компонентів готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання службових завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в процесі професійної підготовки: опитувальник «Орієнтаційно-діагностична анкета інтересів 2»; опитувальник термінальних цінностей; методика «Життєстійкість»; опитувальник нервово-психічної напруженості; методика діагностики соціально-психологічної адаптації; контроль навчальних досягнень; кейси за змістом виконання службових завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; методика «Самооцінка рівня онтогенетичної рефлексії». Визначено педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних: з інформаційного забезпечення освітнього процесу – формування та використання навчальних фільмів (навчального серіалу «Втеча з-під варті»; курсу «Основи тактики застосування коптерів DJI

Mavic 3 та Autel EVO II в бойових умовах» [4]); з матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу – формування та використання спеціалізованих аудиторій та навчальних місць (у навчальному корпусі ВВНЗ – комплекс спеціалізованих приміщень ситуаційного моделювання (зокрема зал судових засідань) для виконання практичних дій здобувачами вищої освіти з організації служби судової варті; на території ВВНЗ – навчальні місця виконання завдань з конвоювання здобувачами вищої освіти з використанням спеціального автомобіля типу «А3» та з використанням спеціального вагону типу «ЗАК») [1; 2; 3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Є необхідність провести моделювання формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних з застосуванням раніше отриманих наукових результатів.

Серед публікацій, присвячених моделюванню готовності майбутніх офіцерів до певної діяльності, доцільно виділити публікації таких вчених, як Н. Бобришева [5], О. Бондаренко [6], П. Дзюба [7], Я. Зорій [8], Я. Король [9], О. Лемешко [10], Т. Павлюк [11], Т. Суслов [12], О. Хацаюк [13], Д. Швець [14] та інших. Реалізація системного підходу дослідження та використання моделювання передбачають комплексність і цілісність формування готовності майбутніх офіцерів до діяльності, визначення механізмів зазначеного феномену та встановлення різноманітних зав'язків. Проте таких досліджень немає.

Мета статті полягає у визначенні педагогічних умов та розробленні моделі формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Виклад основного матеріалу. «Модель – наближений аналог досліджуваних об'єктів, подій і процесів, який відбиває сутнісні ознаки та властивості об'єкта, що моделюється, у процесі його пізнання, дає нові знання про об'єкт-оригінал» [15]. У нашому дослідженні «об'єкт-оригінал» – це професійна підготовка, яка організовується і проводиться вищим військовим навчальним закладом НГУ та спрямована на формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Будь-яку модель для оцінювання її відповідності об'єкту треба перевіряти на повноту врахованих чинників, які впливають на розвиток процесів, що досліджуються.

Враховуючи зміст згаданих досліджень [1–15], пропонуємо наповнення моделі з таких блоків: методологічно-цільового, організаційно-змістового та результативно-оцінного. Охарактеризуємо

змістове наповнення та взаємозв'язки кожного з виділених нами блоків зазначеної моделі (рис. 1).

Методологічно-цільовий блок окреслює основну мету – формування готовності майбутніх

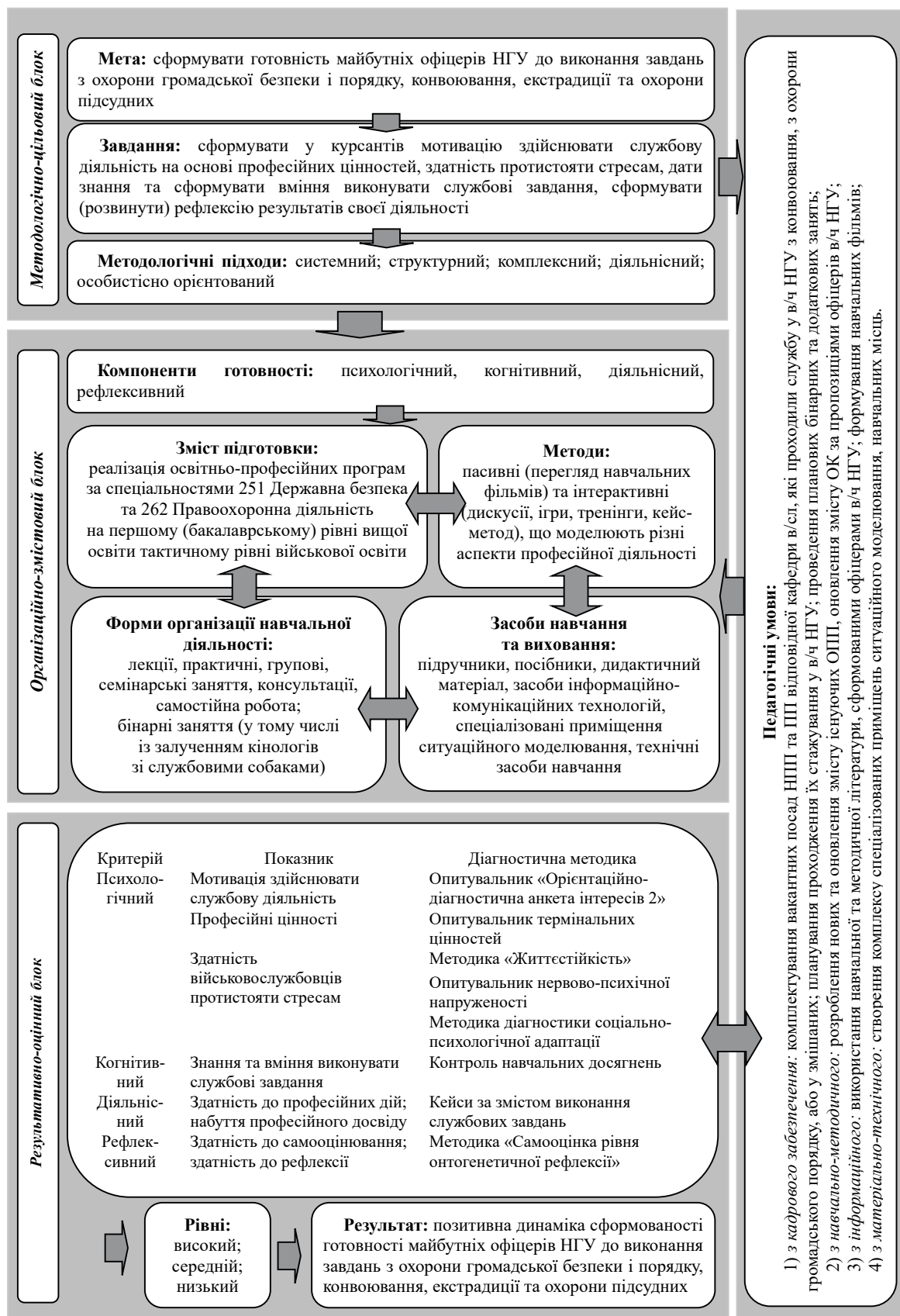

Рис. 1. Модель формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання

офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в процесі професійної підготовки.

Мета поєднує всі основні компоненти, впливає на процес створення моделі, визначає особливості змісту організації й реалізується через засоби, форми і методи освітнього процесу вищого військового навчального закладу НГУ.

Реалізація мети професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ і досягнення належного рівня сформованості в них готовності до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в процесі професійної підготовки охорони підсудних можливі у процесі дотримання педагогічних умов як складника

Таблиця 1

Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

Складники забезпечення освітнього процесу	Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку	Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних
кадрове	1) комплектування вакантних посад науково-педагогічних та педагогічних працівників відповідної кафедри військовослужбовцями, які проходили службу у військових частинах НГУ з конвоювання, з охорони громадського порядку, або у змішаних військових частинах, які містять у собі підрозділи як і з конвоювання так і з охорони громадського порядку (у тому числі на посадах кінологів); 2) планування проходження стажування науково-педагогічними та педагогічними працівниками у військових частинах НГУ з конвоювання, з охорони громадського порядку, або у змішаних військових частинах; 3) проведення планових бінарних та додаткових занять до яких залучаються військовослужбовці військових частин НГУ з конвоювання, з охорони громадського порядку, або змішаних військових частин (у тому числі кінологи зі службовими собаками);	
навчально-методичне	1) розроблення освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність військових частин та підрозділів Національної гвардії України» за спеціальністю 262 Правоохоронна діяльність першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [16], враховуючи результати опитування стейкхолдерів, зокрема офіцерів військових частин НГУ з охорони громадського порядку, або змішаних військових частин, які містять у собі підрозділи з охорони громадського порядку; 2) оновлення змісту навчально-методичного забезпечення освітніх компонент за пропозиціями сформованими офіцерами військових частин НГУ з охорони громадського порядку, або змішаних військових частин, які містять у собі підрозділи з охорони громадського порядку;	1) оновлення змісту освітньо-професійних програм за спеціальністю 251 Державна безпека першого (бакалаврського) рівня вищої освіти вищих військових навчальних закладів НГУ за результатами опитування стейкхолдерів, зокрема офіцерів військових частин НГУ з конвоювання, або змішаних військових частин, які містять у собі підрозділи з конвоювання; 2) оновлення змісту навчально-методичного забезпечення освітніх компонент за пропозиціями сформованими офіцерами військових частин НГУ з конвоювання, або змішаних військових частин, які містять у собі підрозділи з конвоювання;
інформаційне	1) використання навчальної та методичної літератури, офіцерами військових частин НГУ з охорони громадського порядку, або змішаних військових частин, які містять у собі підрозділи з охорони громадського порядку; 2) формування навчальних фільмів за змістом діяльності військових частин НГУ з охорони громадського порядку;	1) використання навчальної та методичної літератури, сформованої офіцерами військових частин НГУ з конвоювання, або змішаних військових частин, які містять у собі підрозділи з конвоювання; 2) формування навчальних фільмів за змістом діяльності військових частин НГУ з конвоювання, зокрема навчального серіалу «Втеча з-під варти»;
матеріально-технічне	використання безпілотних літальних апаратів для виконання практичних дій здобувачами вищої освіти моніторингу оперативної обстановки в районі виконання завдань.	1) створення комплексу спеціалізованих приміщень ситуаційного моделювання (зокрема залу судових засідань) для виконання практичних дій здобувачами вищої освіти з організації служби судової варти; 2) створення навчальних місць виконання завдань з конвоювання здобувачами вищої освіти з використанням спеціального автомобіля типу «А3» та з використанням спеціального вагону типу «ЗАК» відповідно до вимог нормативно-правових актів.

моделі, що детально схарактеризовані й обґрунтовані в таблиці.

Досягнення зазначеної мети передбачає реалізацію завдань дослідження, які її конкретизують, а саме сформувані у курсантів:

- мотивацію здійснювати службову діяльність на основі професійних цінностей;
- здатність протистояти стресам, дати знання та сформувані вміння виконувати службові завдання;
- сформувані (розвинути) рефлексію результатів своєї діяльності.

Цей блок є методологічними засадами формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в процесі професійної підготовки, охоплює вихідні методологічні положення, а саме застосування системного, структурного, комплексного, діяльнісного, особистісно орієнтованого підходів (табл. 1).

Організаційно-змістовий блок сприяє гармонійній взаємодії всіх суб'єктів формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в процесі професійної підготовки. Суб'єктами формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в процесі професійної підготовки в аспекті дослідження визначено вищі військові навчальні заклади, військові частини, науково-педагогічних працівників, офіцерів, курсантів.

Організаційно-змістовий блок охоплює:

1. Компоненти готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних (психологічний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний).

2. Зміст підготовки (реалізація освітньо-професійних програм за спеціальностями 251 Державна безпека та 262 Правоохоронна діяльність на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти тактичному рівні військової освіти). Основною освітньою компонентною згаданих освітньо-професійних програм, в яких відображаються особливості виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних є «Службово-бойова діяльність підрозділів».

3. Форми організації навчальної діяльності (лекції, практичні, групові, семінарські заняття, консультації, самостійна робота; бінарні заняття (у тому числі із залученням кінологів зі службовими собаками)).

4. Засоби навчання та виховання: підручники, посібники, дидактичний матеріал, засоби інформаційно-комунікаційних технологій, спеціалізовані

приміщення ситуаційного моделювання, технічні засоби навчання.

5. Методи підготовки майбутніх офіцерів НГУ (пасивні (перегляд навчальних фільмів) та інтерактивні (дискусії, ігри, тренінги, кейс-метод), що моделюють різні аспекти професійної діяльності).

Результативно-оцінний блок. Реалізація виділених нами складників готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в процесі професійної підготовки сприятиме досягненню успішного результату, описаного в результативно-оцінному блоці. Цей блок містить критерії (психологічний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний) та відповідні їм показники, рівні сформованості готовності (високий, середній, низький), за допомогою яких і визначається результативність професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ (позитивна динаміка сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в процесі професійної підготовки).

Висновки. За результатами проведеного дослідження розроблено модель формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в процесі професійної підготовки, складниками якої є такі блоки: методологічно-цільовий (мета, завдання, методологічні підходи), організаційно-змістовий (компоненти готовності, зміст, форми, методи й засоби професійної підготовки) та результативно-оцінний (критерії, показники, рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних та очікуваний результат). Використовуючи складники вивчення та впровадження досвіду визначено педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Подальші дослідження будуть присвячені експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Криворучко В. Сутність і структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки та порядку. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки*. 2023. № 3. С. 168–182.
2. Медвідь М. М., Мартинюк А. В., Медвідь Ю. І., Криворучко В. О. Педагогічні умови формування

готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань з конвоювання, екс-традиції та охорони підсудних. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2024. Вип. 100. С. 64–69.

3. Медвідь М., Криворучко В. Удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів військових частин (підрозділів) з охорони громадського порядку Національної гвардії України. *Молодь і ринок*. 2023. № 1. С. 64–69.

4. Основи тактики застосування коптерів DJI Mavic 3 та Autel EVO II в бойових умовах: курс фонду «Повернись живим». URL: <http://surl.li/eoicj> (дата звернення: 01.10.2024)

5. Бобришева Н. М. Модель формування готовності майбутніх морських офіцерів до професійної діяльності в полікультурному середовищі. *Педагогічний альманах*. 2014. Вип. 22. С. 127–132.

6. Бондаренко О. В. Модель забезпечення формування професійної готовності майбутніх офіцерів Збройних Сил України для забезпечення освітньо-виховного процесу у військових ліцеях. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 70 (1). С. 45–50.

7. Дзюба П. Модель формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки*. 2022. № 4. С. 43–55.

8. Зорій Я. Б. Структурно-функціональна модель системи формування готовності майбутніх офіцерів запасу до військово-професійної діяльності. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія*. 2018. Вип. 291. С. 103–109.

9. Король Я. Модель формування професійної готовності майбутніх офіцерів до застосування засо-

бів радіаційно-хімічного захисту. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки*. 2018. № 2. С. 191–201.

10. Лемешко О. Модель формування професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до локалізації нестандартних ситуацій в пунктах пропуску через державний кордон. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки*. 2017. № 1. С. 148–159.

11. Павлюк Т. Г. Модель формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2017. Вип. 56–57. С. 296–300.

12. Суслов Т. Структурно-функціональна модель формування професійно-екологічної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі фахової підготовки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. 2014. Вип. 30. С. 167–170.

13. Хацаюк О. В., Єлісеєва О. С., Жуков В. Л., Клименко В. П., Бережний Ю. М. Модель формування готовності майбутніх офіцерів-правоохоронців до застосування заходів фізичного впливу в різних умовах службово-оперативної діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 29 (2). С. 174–178.

14. Швець Д. В. Модель формування готовності майбутніх офіцерів ОВС до охорони і забезпечення громадського порядку. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. Вип. 4. С. 135–139.

15. Економічний енциклопедичний словник. URL: <http://surl.li/xhsvzn> (дата звернення: 15.04.2019).

16. Про внесення змін до стандарту вищої освіти зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 28.05.2024 № 769. 30 с.